The Guidelines for Academic Leadership Development of School Administrators Under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin

Sujitra Utthathong[1] & Kritkanok Duangchatom[2]

Received	Reviewed	Revised	Accepted
06/04/2023	18/04/2023	20/04/2023	24/04/2024

ABSTRACT

The purposes this research were to 1) study the current conditions, desirable condition and need assessment of academic leadership of school administrators under the secondary educational service area office Kalasin. 2) to study the guidelines for academic leadership development of school administrators under the secondary educational service area office Kalasin. The research was divided into 2 phases: Phase 1 study the current conditions, desirable condition and need assessment of academic leadership of school administrators. The sample group were 320school administrators and teachers. The research instrument were questionnaires discrimination was 0.34 – 0.74, reliability of .95. The statistics used for data analysis were mean and deviation. Standard Phase 2: study the guidelines for academic leadership development of school administrators. The target groups include 3 school for visiting best practices and 7 experts for assess suitability possibility of guideline. The research instrument were interview form and assessment form of guidelines

The results of the research were as follows:

1. The current state in overall was moderate average and the desirable state in overall was in the highest level. The need assessment rank from high to low level was 1) Environmental management contributed to learning 2) Instruction Supervision 3) learning management 4) Curriculum administration, respectively.

[1] Rajabhat Mahasarakham University, E-mail: Sujitra.nokyung@gmail.com

[2] Rajabhat Mahasarakham University, E-mail: Sujitra.nokyung@gmail.com

2. Guidelines for academic leadership development of school administrators under the secondary educational service area office Kalasin, Include 1) principle and reason 2) objective 3) expected results 4) content 5) development process and 5) measurement, evaluation, feasibility and utility was the highest in overall.

Key word : Development guidelines, Academic leadership, School administrators

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

สุจิตรา อุทธาทอง[3] และกฤษกนก ดวงชาทม[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 320คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.34–0.74 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมาย คือ สถานศึกษามีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา แบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) การนิเทศการสอน 3) การบริหารจัดการเรียนรู้ 4) การบริหารจัดการหลักสูตร ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ 4) เนื้อหา 5) กระบวนการพัฒนา และ 6) การวัดและประเมินผล มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

[3] มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: Sujitra.nokyung@gmail.com

[4] มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: Sujitra.nokyung@gmail.com

บทนำ

การมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ดังนั้นในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชน โดยต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้นแล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Office of the Basic Education Commission, 2012) สถานศึกษาจึงมีภารกิจที่จะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ให้ผู้เรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการที่ถือเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ดังจะเห็นว่าคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ และการที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานและมีคุณภาพนั้น (Wong-Anutrohd, P., 2010) พิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ (ก Ministry of Education, 2008) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งหมดเป็นปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการซึ่งนับเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษานั้น ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการการศึกษาและมีคุณลักษณะที่สำคัญในด้านวิชาชีพและส่วนตัวเพื่อดำเนินการให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและ จุดมุ่งหมายของการศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้นำส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยทั่วไป คุณลักษณะของผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความรู้ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม เข้าใจสังคมได้ดี มีความอดทนและรับผิดชอบสูง เป็นที่ยอมรับนับถือผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ลักษณะดังกล่าวไม่ได้หากันง่ายๆ ในสถานศึกษาที่หายากกว่านั้นคือ ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Suntarayuth, T., 2008) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ

นั่นเพราะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารนั้นสามารถสร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับอนาคตและดำเนินการตามวิสัยทัศน์ได้ มีการริเริ่มและฉลาดรอบรู้ในการดำเนินการตามวิสัยทัศน์ มีกระบวนการคิดเกี่ยวกับวิธีการทำงานและลักษณะของงานในอนาคต (Runcharoen, T. 2011)

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 55 โรงเรียน ซึ่งจากผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ย้อนหลัง 2 ปีปีการศึกษา 2563-2564) พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกรายวิชาในแต่ละปีการศึกษาไม่ถึง 60% โดยผลสอบ O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยในปีการศึกษา 2563 ได้ 50.57 คะแนนปีการศึกษา 2564 ได้ 52.92 คะแนนและปีการศึกษา 2564 ได้ 55.13 คะแนน จากผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาไทยสมควรได้รับการติดตามและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำที่มีส่วนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีส่วนในการปฏิรูปการศึกษา มีการกระจายอำนาจไปสู่ส่วนกลางไปยังสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ประชาชน องค์กรและหน่วยงานในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นำไปสู่การดำเนินงานด้านการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (Office of the Basic Education Commission, 2020) และจากการการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณสมบัติของภาวะผู้นำทางวิชาการควรจะมีการบริหารจัดการหลักสูตร การบริหารจัดการเรียนการสอน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดกับผู้เรียน

จากที่มาและความสำคัญขดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการบริหารการศึกษาที่ดีผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการมาใช้ในการบริหารเพื่อให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพเป็นไปตามนโนบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจะเกิดการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพตลอดจนเกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

ขอบเขตการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร จำนวน 1,942 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน และครู จำนวน 1,887 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2565

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน กำหนดโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 48 คน และครู จำนวน 320 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วย 1) การนิเทศการสอน 2) การบริหารจัดการหลักสูตร 3) การบริหารจัดการเรียนรู้ และ 4) การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2565

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

1.1 สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) สถานศึกษาที่ได้รับรางวัล OBEC AWARDS คือ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ และโรงเรียนอนุกูลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ และ 2) สถานศึกษาที่ได้รับรางวัล OBECQA คือ โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ พร้อมทั้งสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา

1.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนว ประกอบด้วย 1) กลุ่มนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน 2) กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารการศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ จำนวน 3 คน และ 3) กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ จำนวน 2 คน

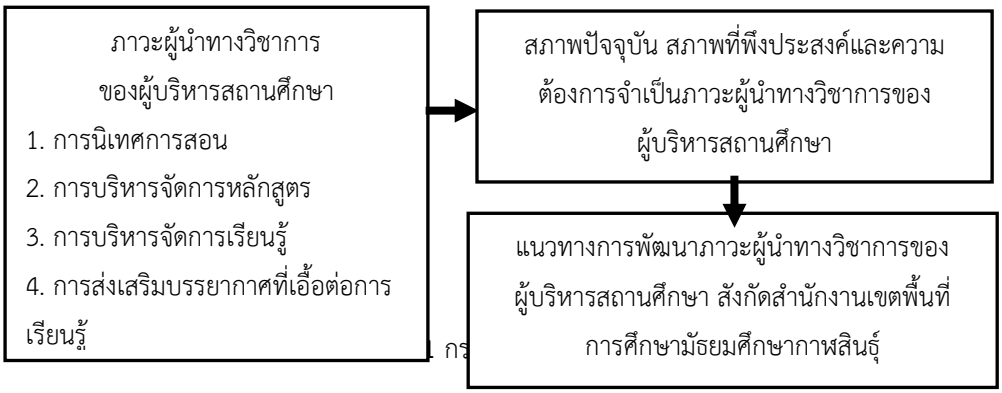
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ในการวิจัยระยะที่ 1

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ.2565

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวแปรในการวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยกำหนดการแปลความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจะดำเนินการติดต่อแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปัจจุบัน โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 นำข้อมูลจากการศึกษาความสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) ซึ่งเป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักการประเมินความแตกต่าง และเป็นสูตรที่สุวิมล ว่องวานิช (2558) ได้ปรับสูตรการคำนวณมาจาก PNI โดยการหาค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะนำมาจัดลำดับ โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพปัจจุบัน แล้วจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า $PNI_{Modified}$ โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$PNI_{Modified}=(I-D)/D$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$ หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ
I = Importance หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่พึงประสงค์

D = Degree of Success หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพปัจจุบัน

ตัวเลขดัชนีความต้องการสูง แสดงว่ามีความจำเป็นในการพัฒนามาก

4.3 นำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) จากมากไปหาน้อย เพื่อเรียงลำดับตัวชี้วัดที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด เพื่อนำไปศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ในการวิจัยระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

ขั้นตอนที่ 1

ศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ด้านการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 3 แห่ง ตามที่กำหนดไว้ พร้อมสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ จากนั้นนำข้อมูลจากการศึกษาดูงานสรุปรวมกับผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ในการวิจัยระยะที่ 1

ขั้นตอนที่ 2

ร่างแนวทางการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการร่างแนวทางในเบื้องต้นจากผลการศึกษา จากนั้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 3

ประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง จากนั้นการวิเคราะห์ โดยกำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ สรุปดังนี้

Table 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D	ระดับ	$\overline{X}$	S.D	ระดับ	PNI	ลำดับ
การนิเทศการสอน	3.72	.40	มาก	4.76	.42	มากที่สุด	.28	2
การบริหารจัดการหลักสูตร	3.69	.43	มาก	4.57	.51	มากที่สุด	.24	4
การบริหารจัดการเรียนรู้	3.60	.49	มาก	4.55	.52	มากที่สุด	.26	3
การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.59	.49	มาก	4.67	.47	มากที่สุด	.30	1
เฉลี่ยโดยรวม	3.65	.45	มาก	4.69	.46	มากที่สุด	.28	-

สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.65 ; S.D. = .45) โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ การนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.72 ; S.D. = .40) รองลงมา ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.69 ; S.D. = .43) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.60 ; S.D. = .49) และการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.59 ; S.D. = .49) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.69 ; S.D. = .46) โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ การนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.76 ; S.D. = .42) รองลงมา ได้แก่ การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.76 ; S.D. = .49) การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67 ; S.D. = .47) และการบริหารจัดการหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.58 ; S.D. = .49) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่า $PNI_{Modified}$ เท่ากับ .28 เรียงลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นจากสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = .30) ด้านการ

นิเทศการสอน ($PNI_{Modified}$ = .28) ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ($PNI_{Modified}$ = .27) และด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ($PNI_{Modified}$ = .24) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ สรุปได้แนวทาง คือ กระบวนการในการดำเนินการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ มีรายะเอียดประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ 4) เนื้อหา 5) กระบวนการพัฒนา และ 6) การวัดและประเมินผล ตามลำดับ โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติหรือมีการดำเนินการในด้านนี้ยังไม่บรรลุเป้าหมาย แต่อย่างไรก็ตามก็ถือได้ว่าด้านนี้ควรมีการพัฒนามากขึ้น เนื่องจากกี่จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้นั้นเป็นการจัดสภาพความพร้อมที่จะดำเนินการเรียนการสอนที่ส่งผลประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องด้วยชั้นเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้พื้นฐานในรายวิชาต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจนหรืออาจเรียกว่า “ความแตกต่างระหว่างบุคคล” (Individual Difference) ชั้นเรียนที่มีการบริหารจัดการดีเป็นความสามารถของผู้สอนที่ส่งผลต่อบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางวิชาการในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในโรงเรียน อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะมีผลต่อขวัญกำลังใจที่ดีของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อเรียนรู้ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากผู้บริหารและทีมงานในโรงเรียนเพื่อแยกแยะระหว่างปัจจัยที่สร้างสรรค์บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้กับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman (2007) ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องหากลยุทธ์เพื่อใช้ ในการส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยที่สร้างบรรยากาศการและพิชิตปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวางบรรยากาศในการเรียนรู้โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันมีการดำเนินการด้านนี้ยังไม่บรรลุเป้าหมายจึง

ส่งผลให้มีความพึงประสงค์ในการพัฒนาด้านนี้สูงสุด นั่นเพราะการนิเทศเป็นกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของบทเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา (Wong-Anutrohd, P., 2010) ซึ่งสอดคล้องกับ Boonpirom, S. (2009) ที่กล่าวไว้ว่า การนิเทศการสอนเป็นกิจกรรมในหลาย ๆ กิจกรรมของการบริหารการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงเงื่อนไขการเรียนรู้และความเจริญงอกงามของผู้เรียน โดยมุ่งให้ผู้สอนได้ปรับปรุงวิธีการสอนและจัดกิจกรรมอื่นควบคู่ไปด้วย

ความต้องการจำเป็นสรุปผลด้านที่มีความต้องการจำเป็นจากสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้นั้น ถือได้ว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัจจุบันที่สรุปว่าการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ต่ำสุด ทั้งจากผลการศึกษาดังกล่าวอาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูตระหนักและเห็นความสำคัญของการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นั่นเพราะการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรูจะมีผลต่อขวัญกำลังใจที่ดีของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตามการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อเรียนรูตองอาศัยความร่วมมือทั้งจากผู้บริหารและทีมงานในโรงเรียนเพื่อแยกแยะระหว่างปัจจัยที่สร้างสรรค์ บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้กับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องหากลยุทธ์เพื่อใช้ในการส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยที่สร้างบรรยากาศการและพิชิตปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวางบรรยากาศในการเรียนรูโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน (Glickman, 2007) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Krug (1992) ได้กล่าวถึงการจัดการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ว่า เมื่อบรรยากาศของสถานศึกษาเป็นบรรยากาศที่แสดงว่าเห็นคุณค่าของการเรียนรู้และเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมให้บรรลุผลสำเร็จได้ จึงเป็นการยากที่จะไม่เรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบการสร้างบรรยากาศการจัดการศึกษาทุกระดับ และเป็นบรรยากาศที่จะช่วยดึงพลังงานของนักเรียนและครูออกมามีหลายวิธีการที่จะทำให้เกิดผลได้ เช่น การจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระบบ การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญ และให้เป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันว่าสิ่งที่ถือว่าสุดยอด คือการที่แต่ละคนได้ทำในส่วนของตนเองให้ดีที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดมีความคาดหวังอย่างมากกับนักเรียน ดังนั้นบริหารสถานศึกษาควรใส่ใจกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ โดยให้นักเรียนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เสริมสร้างความร่วมมือและการอยู่ร่วมกันด้วยดีของครู พยายามเชื่อมโยงแหล่งทรัพยากรภายนอกกับสถานศึกษา และระหว่างบ้านกับสถานศึกษา (Marsh, 1997) รวมถึงการให้ขวัญกำลังใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนัก

อยู่เสมอเมื่อมีความสำเร็จเกิดขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงการรับรู้ความสำเร็จทางวิชาการ ทำให้ครูมีความรู้สึกถึงความมั่นคงของอาชีพครู ให้การสนับสนุนและเสริมสร้างความเกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง และ ในส่วนของความต้องการจำเป็นสรุปผลด้านที่มีความต้องการจำเป็นจากต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรนั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่าในปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งรวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการหลักสูตรและมีการดำเนินการที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมากจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็วที่ส่งผลโดยตรงต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง รวมทั้งการศึกษาด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องมีการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งเป็นไปตามที่ Ministry of Education (2010) ที่ได้กำหนดไว้ว่า สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ สรุปได้แนวทาง คือ กระบวนการในการดำเนินการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ มีรายะเอียดประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ 4) เนื้อหา 5) กระบวนการพัฒนา และ 6) การวัดและประเมินผล และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากแนวการพัฒนาภาวะนำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ มีการจัดทำขึ้นตามหลักวิชาการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถดำเนินตามแนวทางที่มุ่งไปสู่เป้าหมายในแต่ละขั้นตอนได้ ผู้ใช้สามารถนำไปดัดแปลงและยืดหยุ่นได้ สอดคล้องกับ Charungsirawat, R. (2010) ศึกษาองค์ประกอบของคู่มือสรุปได้ว่าในการจัดทำคู่มือจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ วิธีการใช้คู่มือหรือคำแนะนำในการใช้คู่มือ เนื้อหา สาระคำชี้แจงเกี่ยวกับการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมแหล่งข้อมูลอ้างอิงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้คู่มือให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยให้การฝึกฝน เพื่อประโยชน์ในการช่วยให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายทั้งยังช่วยให้การประหยัดทรัพยากรประหยัดเวลาและบุคลากรตลอดจนผลงาน มีคุณภาพตามเป้าหมาย ยังสอดคล้องกับแนวคิด

ของ Changkwanyuen, P. (2013) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาคู่มือดังนี้ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบของคู่มือ วิเคราะห์ลักษณะของผู้ใช้คู่มือ กำหนดวัตถุประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหา ความคิดรวบยอดในการให้ความรู้ สำรวจรายละเอียดและกำหนดจุดในการให้ความรู้ เขียนเนื้อหาของคู่มือให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม ออกแบบลักษณะรูปเล่ม ภาพประกอบ และการจัดพิมพ์ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งแนวทางการพัฒนาภาวะนำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ 4) เนื้อหา 5) กระบวนการพัฒนา และ 6) การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Sirinimittrakul, K. (2010) กล่าวถึงองค์ประกอบของคู่มือว่าควรประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้ คำชี้แจงการใช้คู่มือ เนื้อหาสาร การเตรียมการ กระบวนการ วิธีการ กิจกรรม การวัดและประเมินผล ความรู้เสริม ปัญหาและคำแนะนำ และแหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้นำไปใช้ ดังนั้นการจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาภาวะนำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดทำคู่มือแนวการพัฒนาภาวะนำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาภาวะผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบสภาพปัจจุบันของภาวะนำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ พบว่า มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตามสภาพปัจจุบันด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นด้านที่มีสภาพปัจจุบันน้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสภาพปัจจุบันของด้านการนิเทศการสอน ควรอยู่ในระดับมากที่สุดเพราะถือว่าการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นผู้นำทางวิชาการ เนื่องจากการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะทำให้เกิดความคิดแปลกใหม่ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สมบูรณ์แบบและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้แนวการพัฒนาภาวะนำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยผู้บริหารสามารถนำคู่มือนี้ไปใช้

ในการพัฒนาตนเอง และบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

1.3 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้มีการนำ/พัฒนานวัตกรรมที่หลากหลายเข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะนำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของแนวทางการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ควรให้มีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ

References

Boonpirom, S. (2009). *Principles of educational administration.* Bangkok : Printing Point Book.

Changkwanyuen, P. (2013). *Techniques for writing and producing textbooks. (7th ed).* Bangkok: Chulalongkorn University.

Charungsirawat, R. (2011). *Practice manual writing techniques*. Khon Kaen: Khon Kaen University.

Glickman, D. (2007). *Supervision and instructional Leadership:A developmental approach.* (7th ed.). Boston: Pearson international ed.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement*, 30(3), p. 607-610.

Krug, R.E. (1992). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: Free Press.

Marsh, C. J. (1997). *Perspectives: Key concepts for understanding curriculum*. London: Falmer Press.

Ministry of Education. (2008). *Basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008).* Bangkok: Thailand Agricultural Cooperative Publishing.

Ministry of Education. (2010). *World Class Standard School, Handbook of Curriculum*

and Teaching Development. Bangkok : Thailand Agricultural Cooperative Publishing.

Office of the Basic Education Commission. (2012). Developing education in mountainous and remote area. . Bangkok : Thailand Agricultural Cooperative Publishing.

Office of the Basic Education Commission. (2020). *Education in the digital age*. Retrieved, from https://www.posttoday.com/social/general/

Runcharoen, T. (2011). *Profession of Educational Management and Administration in Educational Reform (Revised Edition) for the Second Reform and the Third External Quality Assessment (6th ed.).* Bangkok: Khaofang.

Sirinimittrakul, K. (2010). *Development of product quality control manuals of Genesis Associates Co., Ltd*. Thesis, Master degree in business administration, school of management science, Sukhothai Thammathirat University.

Suntarayuth, T. (2008). *Reformative Administration : Theory, Research, and Educational Procedure*. Bangkok : Natikul Press Co.,Ltd.

Srisa-ard, B. (2010). *Fundamental studies*. (8th ed.). Bangkok: Suviyasas publisher.

Wong-Anutrohd, P. (2010). Academic administration. Bangkok : Phimdee printing.

Wongwanich, S.. (2015). *Needs assessment research (3rd ed.).* Bangkok: Chulalongkorn University Press.